

Name :- Maheshwari Madhu Kalyanshi

Sem :- B.A. T.Y. sem :- 06

Roll no :- 37

subject :- COC - Sem :- 01

PRN No :- F23030001200532

Paper Name :- Banking and Finance

Paper code :- MJ-BAF - 101

signature :- M.K. Maheshwari

M. K. Mcheshi

Question :- 01

આર. બી. આઈની નાગાકીય નીતિ વિસ્તૃત રીતે સમજાવો.

“નાગાકીય નીતિ એટલે અર્થતંત્રમાં નાગાની માંગ અને નાગાના પુરવઠાનું સંચાલન અને નિયંત્રણ કરવા અંગેની નીતિ”

પ્રવચન

વિશ્વ બેંક એફ ઇડિયા [RBI] ભારતનું દિનિય બેંક છે, જે 1935 માં સ્થાપિત થયું હતું. તેનું મુખ્ય કાર્ય ભારતની આર્થિક સ્થિતિ અપાનું છે, જેમાં નાગાકીય નીતિ એક મહત્વપૂર્ણ ભાગ છે. નાગાકીય નીતિ દ્વારા RBI આર્થિક વૃદ્ધિ, માધ્યમી ના નિયંત્રણ, રાજગારી અને નાગાકીય ક્ષેત્રની સ્થિતિ પર અસર કરે છે. આ નીતિની RBIની મીનિસ્ટી યોગ્યની ડિમિટી દ્વારા નક્કી કરવામાં આવી છે, જે 2016 માં સ્થાપિતી છે અને તેમાં 6 મહત્તી હીય છે.

નાગાકીય નીતિ શું છે ?

નાગાકીય નીતિ એ એક એવા સાધનની સમૂહ છે જેની ઉપયોગ વાસ્તુની મધ્યસ્થ બેંક દ્વારા અકેર નાગાં પુરવઠાને નિયંત્રણ કરવા અને આર્થિક વિકાસની પ્રતિસાદન આપવા માટે કરવામાં આવી છે.

M. K. Maheshwari

2] મંડોલવાદી નાલાગીય નીતિ

“ પૈસા ઘટાડી વ્યાજ વધારી , મોંઘવારી રોકી ”

નકશા	વર્ણન
ઉદ્દેશ્ય	મોંઘવારી નિયંત્રણ , અર્થતંત્ર ને “ સ્થિર પરીસ્થિતિ ” બનાવવી
આધુનિકી ક્ષમતા	રિપી રેટ વધારી CRR / SLR વધારી OMO ત્રાસ બેંકિંગ વ્યાજ
અસર	વૃદ્ધિ ધીમી પડી શકે ભાજ મોંઘી → અર્થ ઘટે કેડિટ ઘટે → માંગ ઘટે મોંઘવારી ↓
ઉદાહરણ [2022-23]	મોંઘવારી 7.8% પર → રિપી રેટ 6.50% સુધી વધારી, OMO થી ₹ 2 લાખ કરોડ શોષાય → CPI 5% નીચે આવી

नालाडीय नीतिना मुख्य उद्देशी :-

RBI नी नालाडीय नीतिना मुख्य उद्देशी नीय मुख्य छी:

1] मीधपारी नियंत्रण :-

RBI नी प्राथमिक उद्देश्य मीधपारी (CPI आधारित) मालपवानी छी, जेनी $\pm 2\%$ विलक्षण छी. आ 2016 ना नालाडीय नीति कमर्सेट पैडल नकरी यथु छी.

2] आर्थिक वृद्धि :-

GDP वृद्धि नियंत्रण वापान करीने नयनी वृद्धिना समर्थन.

3] नालाडीय स्थिरता

बैंडिमां पुंभुनी चर्चाताना, लिडिबिटी अनी नालाडीय क्षेत्रांतु मीधम धरायुं.

4] बीजगारी अनी पिनियम एर :-

बीजगारी पधारपी अनी कपियाना मुख्यनी स्थिर राखयुं.

नालाडीय नीतिना आधनी :-

विस्व बैंड आडि एडिया (RBI) नीना नालाडीय नीतिनी अमलमां मुख्य मारि पुत्यु अनी परीक्ष

साधनींनी विधीत करे छे. आ साधनी 2011 RBI नियमन (पैसांनी पुरवणी), व्याज हरी अनी अडोनी डीडी आपपानी समकाली नियंत्रित करे छे.

1. मुख्य साधनी :-

आ साधनी पैसांना पुरवणी वीधुं अक्षर करे छे अनी तीनी मुलाप आया अर्थतंत्र पर परि छे.

साधन :- 1. रिपी रेड

वर्णन :- RBI अडोनी टूडा गालानी लीन आपि छे तीना परनी व्याज हर. अडो लीमनी मिडथी रिटोड, (लीडस) RBI ले गॅरपी मूडी लीन ले छे.

विशेष :- साधपारी नियंत्रण अनी व्याज हरीनुं निर्धारण

अक्षर :- वधारी → लीन मीधी → डीडी धरि → साधपारी धरि. धरि → लीन मरती → डीडी वधी → वृध धरि.

2) रिपर्स रिपी रेड :-

वर्णन :- RBI अडो पासिची अतिरिक्त मालां ले छे तीना परनी व्याज हर.

विशेष :- अक्षरसांधी पैसा वीधी लीप.

2. પરોક્ષ સાધના :-

આ સાધના કિડરના પતરાવાને નિયંત્રિત કરે છે અને ચીકરન સેક્ટરી પર અસર કરે છે.

સાધન	વર્ગ	ઉદ્દેશ્ય	ઉદાહરણ
આપન માર્કિટ	RBI નરકારી	બજારમાં નિયંત્રિત	અરીદો -> પેસા
આપરેશન	બંધિત અરીદો / લેઈ છે.	વધારવી / ઘટાડવી	બજારમાં નિયંત્રિત પધ.
માર્જિનલ રિડપાયમેન્ટ	કેટલીક લીન ગીલે મૂકવાની રકમ વધારવી	ચીકરન સેક્ટરીમાં કિડર ઘટાડવી	રિચલ અસરમાં બબલ લીચ તી માર્જિન વધારવી
મોરલ સુઅંશન	RBI બંધિતે આનાદ / દબાવે આપે છે.	નીતિ નું પાલન કરાવવું	"કૃષિ ક્ષેત્રને વધુ લીન આપી"
કિડર રેગ્યુલેશન	RBI ચીકરન સેક્ટરી માટે કિડર મર્યાદા નક્કી કરે.	અનાવરણક ક્ષેત્રો માં કિડર ઘટાડવી	લગ્ગરી કાન લીન પર મર્યાદા

3. સ્વયં મૂલ્યના સાધના :-

M. K. Maheshwari

સાધન	વર્ણન	ઉપયોગ
નિરૂપણો - એડવોકેટ મીસ્ટર ફ્રિડનબર્ગ (IAF)	રિપી + રિપર્સ રિપોર્ટ સંચાલન.	શીક્ષણી નિરૂપણો નિયંત્રણ
2મું રિપી - એડવોકેટ મીસ્ટર	૩, ૧૫, ૨૪ રિપર્સ ની લીસ્ટ	મધ્યમ ગાળાની નિરૂપણો શીક્ષણ
વરિયોનલ રિ રિપી (VAR)	અન વ્યાર દર આથી રિપી.	નિરૂપણો શીક્ષણ

મીનીસ્ટરી પીપલ્સ કમિટી (MPC)

અન્ય :- ગવર્નર, ડેપ્યુટી ગવર્નર અને ૫ નિમ્નગત

બેઠકો :- વર્ષમાં ૬ વખત ભેટમાં નાણાકીય નીતિના
રિજીસ્ટ્રેશન પર મતદાન થાય છે.

અંદાજના નિર્ણય પ્રક્રિયા :- મીટિંગો દરમિયાન
2000 પર આધારિત

અપરબુદ્ધિ :- 2025 સુધીમાં MPC ની બેઠકોમાં
મીધવારી અને વૈષ્ણવ અમરી
પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું.

નિયંત્રણમાં રહે તો નિકાસકારીને વિપર કુમતીની માલ મળે.

૩. કોરોડ અને વીકાગ પર અસર :-

⇒ નીચા વ્યાજદરની લાભ સસ્તી થાય છે → નિકાસકારી અને આયાતકારી બંને વ્યવસાય પિસ્તારી શકે, પરંતુ પિનિમય દરની અસર વધુ પુબળ લીધે છે.

⇒ ઊંચા વ્યાજદરની કોરોડ મીધુ થાય છે. → વ્યવસાયીના પિસ્તારમાં અસરલા, જે આયાત નિકાસને અસર કરે છે.

સમાપ્ત :-

નાગાકીય નીતિ અંદરે RBI શ્રેય અપનાવવામાં આવી એવી નીતિ, જેના શ્રેય અર્થવ્યવસ્થામાં નાગા અને કચ્છની વિપલ્લા પર નિયંત્રણ, આર્થિક વિકાસ, શીજગાર વૃદ્ધિ અને મુશની સ્થિરતા, જ્યારે હેરાન અર્થવ્યવસ્થામાં મેદીમાં લીધે, ઉત્પાદન અને શીજગાર દરતા લીધે ત્યારે RBI પિસ્તારવાહી નીતિ અપનાવી છે મુખ્યત્વે નાગાકીય નીતિનું મલત્વ લાપસ્થિરતા અપવી છે અને આર્થિક વિકાસ ની લીગ આપે છે. લીમજ લોકો વ્યવસ્થા મજબૂત બનાવી છે અને સામાન્ય જનતાના રિતિનું રજુલા કરે છે.